

Брюксел, 13.8.2019 г.
COM(2019) 368 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**за прилагането на Регламент (ЕО) № 453/2008 на Европейския парламент и на
Съвета от 23 април 2008 г. относно тримесечната статистика за свободните
работни места в Общността**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1 Контекст

Статистиката за свободните работни места (ССРМ) показва броя на свободните работни места в определен момент. Тя показва до каква степен търсенето на работна ръка не е удовлетворено от предлагането, като по този начин се предоставя основна информация за размера и структурата на несъответствията на пазара на труда.

С Регламент (ЕО) № 453/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно тримесечната статистика за свободните работни места в Общността¹ („Регламента относно ССРМ“) се установява рамката за изготвяне и оценяване на тримесечните статистически данни за свободните работни места.

Съгласно член 10 от Регламента относно ССРМ до 24 юни 2010 г. и на всеки три години след това Комисията трябва да представя на Европейския парламент и на Съвета доклад за изпълнението на Регламента. Целта на доклада е да се извърши оценка на а) качеството на статистическите данни, предоставени от държавите членки и б) на европейските агрегати, както и да се определят областите, в които могат да се направят подобрения.

Това е четвъртият доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета². Докладът се основава на опита от представянето на тримесечни данни и на документите, които държавите членки предоставят в своите годишни доклади за качеството. Тъй като в предишните доклади бяха анализирани динамичните редове с данни за минали периоди, в настоящия доклад акцентът е поставен върху качеството на ССРМ, получени след тези доклади. В него се проучват ССРМ, изпратени на Комисията за референтните тримесечия за периода от първото тримесечие на 2016 г. (2016 г. Т1) до четвъртото тримесечие на 2018 г. (2018 г. Т4).

В раздел 2 е представен напредъкът през последните три години при прилагането на Регламента относно ССРМ, а в раздел 3 се извършва оценка на качеството на статистиката за свободните работни места. Накрая, в раздел 4 са представени заключенията и се предлагат начини, чрез които очакванията на ползвателите могат да бъдат удовлетворени по-добре в бъдеще.

1.2 Правна рамка

В допълнение към общата рамка, установена от Регламента относно ССРМ, Комисията прие два регламента за прилагане, а именно:

- Регламент (ЕО) № 1062/2008 на Комисията³, с който се определят процедурите за сезонна корекция, които да бъдат прилагани от първото тримесечие на 2014 г.,

¹ ОВ L 145, 4.6.2008 г., стр. 234.

² Вж. предишния доклад, COM (2016) 449 от 8 юли 2016 г.

³ Регламент (ЕО) № 1062/2008 на Комисията от 28 октомври 2008 г. за прилагане на Регламент (ЕО) № 453/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно тримесечната статистика за свободните работни места в Общността по отношение на процедурите за сезонна корекция и докладите за качество (ОВ L 285, 29.10.2008 г. стр. 3).

структурата и съдържанието на годишните доклади за качеството, които се представят от държавите членки на Комисията, както и датите за изпращане на тези доклади;

- Регламент (ЕО) № 19/2009 на Комисията⁴, в който се дава определение за понятието „свободно работно място“, определят се крайните срокове за изпращане на данните и се уточняват периодите, които трябва да бъдат включени в първото предаване на данни. В приложението към този законодателен акт са изброени държавите членки, извършващи проучвания за осъществимост, и обхванатите в тези проучвания теми.

Съгласно посочените по-горе законодателни актове, като се започне от първото тримесечие на 2010 г., всички държави членки трябва да предоставят динамични редове за броя свободни работни места и за броя заети длъжности. Срокът за предоставянето на тези данни е не по-късно от 70 дни след края на тримесечието (T+70). Освен това държавите членки, чийто общ брой на служителите представлява повече от 3% от общия брой служители в ЕС, са длъжни да предават експресни оценки в срок до 45 дни след края на тримесечието (T+45).

Държавите членки трябва да представят броя на свободните места и на заетите длъжности за всички бизнес единици и за всеки раздел на класификацията на икономическите дейности NACE Rev. 2 (NACE Rev. 2)⁵. Независимо от това за малките предприятия (по определение това са предприятия с по-малко от 10 служители) и за раздели О - S на NACE⁶ (където основните дейности са от сферата на публичната администрация, здравните услуги и образованието) Регламентът относно ССРМ предвижда, че държавите членки, които имат трудности при предоставянето на данни, следва да извършат проучвания за осъществимост.

Въпреки че тези проучвания за осъществимост дават възможност на някои държави членки да постигнат пълно обхващане на икономиката, това все още не важи за четири от тях (Дания, Франция, Италия и Малта), чиито данни не са изцяло съпоставими с тези на другите държави от ЕС. В проучванията във Франция и Италия са включени само предприятия с 10 или повече служители, а публичните институции не са част от секторите на публичната администрация, образованието и хуманното здравеопазване (NACE Rev. 2, раздели О, Р и Q). В проучванията в Малта са обхванати само предприятия с 10 или повече служители. В Дания са обхванати само предприятия в областта на бизнес икономиката (NACE Rev. 2, раздели B-N).

⁴ Регламент (ЕО) № 19/2009 на Комисията от 13 януари 2009 година за прилагане на Регламент (ЕО) № 453/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно тримесечната статистика за свободните работни места в Общността по отношение на определението на свободно работно място, референтните дати за събиране на данни, спецификации за предаването на данни и проучвания за осъществимост (ОВ L 9, 14.1.2009 г., стр. 3).

⁵ Регламент (ЕО) № 1893/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 2006 година за установяване на статистическа класификация на икономическите дейности NACE Rev. 2 и за изменение на Регламент (ЕИО) № 3037/90 на Съвета, както и на някои ЕО регламенти относно специфичните статистически области (ОВ L 393, 30.12.2006 г., стр. 1).

⁶ Включени: „Публична администрация и отбрана, задължително социално осигуряване“ (раздел О), „Образование“ (раздел Р), „Хуманно здравеопазване и социална работа“ (раздел Q), „Култура, спорт и развлечения“ (раздел R) и „Други дейности“, като например „Дейности на организации с нестопанска цел“, „Ремонт на компютърна техника, на лични и домакински вещи“, и „Други персонални услуги“ (раздел S).

2. ОБЩ НАПРЕДЪК СЛЕД ПОСЛЕДНИЯ ДОКЛАД

След приемането на последния доклад през 2016 г. не са извършвани законодателни промени.

По отношение на процеса на изготвяне на статистиката са извършени редица подобрения във веригата за изготвяне на CCPM, както е изложено подробно в следните параграфи:

2.1 Стандарти SDMX (обмен на статистически данни и метаданни) за събиране на данни

CCPM са предадени от всички държави членки, които използват структурата на данните на SDMX⁷ и международно приетите списъци с кодове (достъпни онлайн чрез специален регистър⁸). Същото кодиране е използвано в базата данни за CCPM на Евростат и за предаване на CCPM на ЕС на Европейската централна банка.

С тази стандартизация се избягват неясноти и недоразумения с държавите членки и се опростява процесът на валидиране на данните, което я прави подходяща за автоматизация. Това беше извършено чрез използването на нов инструмент за софтуерно валидиране, описан в параграфа по-долу.

2.2 Софтуерно валидиране

За да се проверяват структурата и кодирането на CCPM, е въведен нов софтуерен инструмент (STRUVAL) с цел опростяване на процеса на изготвяне на статистиката и намаляване на риска от грешки, произтичащи от погрешно кодиране. Когато предаденият файл не е в съответствие с действащите стандарти SDMX, той се отхвърля автоматично и държавите членки получават уведомление за успешно/неуспешно предаване по електронна поща. Те имат достъп до доклада относно софтуерното валидиране посредством уеб услуга.

2.3 Статистическо валидиране

При всяко тримесечно предаване на данни Евростат извършва проверки за достоверност, като сравнява данните във времето и по икономически дейности NACE Rev. 2. В случай на значителни разлики в броя на заетите длъжности или на свободните работни места при съпоставката по тримесечия Евростат отправя искане до държавите членки да потвърдят данните или да предадат отново коригиран файл с данни. Не са открити сериозни проблеми при проверките за достоверност, извършени през последните няколко години. Установени са обаче незначителни несъответствия за някои държави между отделните и обобщените раздели NACE Rev. 2. Те са коригирани.

По отношение на променливостта резултатите за Финландия са до известна степен над средното равнище. Финландия ще проучи дали променливостта на данните би могла да

⁷ <http://sdmx.org/> (наличен само на английски език)

⁸ <https://webgate.ec.europa.eu/sdmxregistry/> (наличен само на английски език)

бъде намалена чрез увеличаване на размера на извадката или чрез подобряване на използваната методология.

Малта подобри своята национална методология, така че да се изчислява само броят на свободните работни места към дадена референтна дата („данни по салда“), като се гарантира, че заетите преди датата свободни работни места не са регистрирани.

При валидирането, извършвано от Евростат, бяха установени някои съществени промени при предаването на данните от 2018Q4 до 2015Q4 от страна на Франция. Франция поясни, че това се дължи на подобрене в обхвата на проучването Асемо (Асемо: „Activité et conditions d'emploi de la main-d'oeuvre“, (Дейност и условия на труд на работната ръка), което е довело до промяна на равнището както на заетите длъжности, така и на свободните работни места, като процентът на свободните работни места в общи линии се запазва без изменение.

2.4 Управление на обозначенията

Евростат също така въведе нови правила относно обработването на обозначения, които сигнализируют за специални събития, като например прекъсвания в редовете, и определят статута на поверителност на данните. В резултат на това използването на обозначения в ССРМ вече е хармонизирано в целия ЕС и между националните данни и европейските агрегати.

2.5 Сезонно изглаждане

Съгласно член 1 от Регламент (ЕО) № 1062/2008 на Комисията държавите – членки на ЕС, са длъжни да предават също така сезонно изгладени (сезонно коригирани) данни. Задължително се предоставят сезонно изгладени данни за свободните работни места и за заетите длъжности най-малко за отделните/обобщените раздели В-Е, F, G-I, J, K, L, M-N, O-Q, R-S на NACE Rev. 2. Евростат използва предоставените данни относно свободно коригираните свободни работни места и заети длъжности, за да изчисли процента на свободно коригираните проценти на свободни работни места за всяка една държава като съотношение.

През декември 2016 г. Евростат започна публикуването на сезонно изгладени данни за ЕС и еврозоната в допълнение към съществуващите сезонно изгладени данни за отделните държави членки. Тези данни се разпространяват за следните обобщени раздели на NACE Rev. 2: B-S, B-N, B-F и G-N.

На равнището на ЕС и еврозоната заетите длъжности и свободни работни места се обобщават първоначално по държави членки и след това се изглаждат сезонно (пряко сезонно изглаждане).

Евростат започна да придава по-голямо значение на сезонно изгладените данни, като започна да публикува европейските агрегати в статията относно ССРМ в рубриката „Статистиката в достъпна форма“ наред със сезонно неизгладените данни.

3. КАЧЕСТВО НА ДАННИТЕ

В тази част се разглеждат всички измерения на качеството в европейската статистика в областта на свободните работни места: относимост, точност, актуалност, навременност, съгласуваност и съпоставимост.

3.1 Относимост

Събирането на ССРМ е от голямо значение, тъй като те са единствените статистически данни за измерване на степента, в която търсенето на работна ръка остава неудовлетворено. Тримесечните данни относно свободните работни места се използват от Комисията (Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ и Генерална дирекция „Икономически и финансови въпроси“) и Европейската централна банка за наблюдение на краткосрочните тенденции в стопанския цикъл и на пазара на труда. Процентът на свободните работни места е един от основните европейски икономически показатели (ОЕИП)⁹, които са главен източник на информация за анализиране и наблюдение на краткосрочните циклични икономически процеси в рамките на ЕС, еврозоната и отделните държави – членки на ЕС.

ССРМ се използват и за структурни анализи, основани на показатели и провеждани в рамките на стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж¹⁰. Процентът на свободните работни места е включен също така в наблюдението на резултатите в областта на заетостта, което представлява подбрани ключови показатели на пазара на труда, наблюдавани в контекста на съвместния доклад на Комисията относно заетостта.

Относимостта на ССРМ обаче би била още по-голяма, ако бъдат отстранени съществуващите непълноти по отношение на включените данни за раздели О – S на NACE Rev. 2 и за малките предприятия.

3.2 Точност

Като показател на точността държавите членки изчисляват коефициентите на вариация за броя свободни работни места (без сезонно изглаждане), като вземат предвид параметрите на своя начин на съставяне на извадката на национално ниво. Коефициентът на вариация изразява стандартната грешка като процент от оценяваното количество. Той е мярка за колебанията при оценявания брой свободни работни места. Според докладите за качеството за референтната 2017 година коефициентите на вариация за общия брой свободни работни места са били под 15% във всички държави членки с изключение на Кипър и Гърция¹¹.

⁹ Съобщение на Комисията до Европейския парламент и до Съвета относно статистиката в еврозоната „Към подобрени методики за статистиката и показателите в еврозоната“, COM(2002) 661.

¹⁰ Съобщение на Комисията – „ЕВРОПА 2020 – Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“, COM(2010) 2020.

¹¹ Вж. метаданните на ССРМ: http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/jvs_esms.htm

Размерът на извадката и процентът на получените отговори оказват съществено влияние върху точността на оценките. Според докладите за качеството размерът на извадката варира от около 2 324 предприятия в Малта, 3 200 в Кипър, 7 451 в Гърция до около 85 000 в Германия¹² и 100 000 в Полша.

Процентът на получените отговори варира от 14% в Германия¹³ (за изпращаното по пощата проучване, извършено през четвъртото тримесечие) и между 55% и 62% за Гърция (в зависимост от тримесечието), до 85% или повече в Кипър и 99 % в Румъния.

По отношение на корекциите положението е различно за двата случая, в които се публикува информация за процента на свободните работни места, т.е. за експресните и окончателните оценки. Експресните оценки, които се публикуват в европейската база данни на T+50 дни, могат да бъдат преразгледани на T+78 дни, когато бюлетинът с окончателните оценки вече е публикуван. Въпреки че експресните данни не обхващат всички държави членки, корекциите не надхвърлят 0,1 процентни пункта за агрегатите за еврозоната и ЕС.

По отношение на окончателните оценки, публикувани на T+78 дни, корекциите могат да бъдат изчислени чрез съпоставяне на първото и второ подаване на ССРМ за дадено тримесечие. За еврозоната и за ЕС корекциите в процента на свободните работни места никога не надвишават 0,1 процентни пункта за целия референтен период на настоящия доклад.

3.3 Актуалност и навременност

Актуалността на предаванията на ССРМ беше като цяло задоволителна по отношение както на експресните, така и на окончателните оценки. Въпреки че понякога се регистрират незначителни забавяния за някои държави, не са налице структурно просрочени предавания на данни, които биха могли да възпрепятстват своевременното публикуване на ССРМ. На държавите членки редовно се напомня колко важно е да се спазват задължителните срокове за предаване на данни относно ОЕИП, включително на статистически данни за свободните работни места.

3.4 Съгласуваност и съпоставимост

Не е възможно да се провери пряко степента, до която свободните работни места се отчитат съгласувано, тъй като няма друг хармонизиран източник на данни, използван на равнището на ЕС, за измерване на неудовлетвореното търсене на пазара на труда. Макар в много държави членки да се броят свободните работни места, за които се съобщава на публичните служби по заетостта, използването на тези данни за проверка на това дали ССРМ са съгласувано отчетени е проблематично. Това е така, тъй като те в голяма степен не са представителни и/или двойно отчетени, ако административният

¹² Това съответства на размера на извадката на всяко четвърто тримесечие, когато се провежда цялостно проучване по пощата. Останалите три тримесечия се изследват чрез проследяване на всички участници, които са попълнили проучването, изпратено по пощата.

¹³ Проучването за свободни работни места не е задължително в Германия, което обяснява ниския процент на отговорилите на проучването, изпратено по пощата, което се провежда всяко четвърто тримесечие на годината. Резултатите от това проучване се преизчисляват, като се използват административни данни чрез обща регресивна оценка, за да се коригират отклоненията поради липса на отговор.

регистър не е актуализиран, за да отчита запълването свободни работни места. Освен това ССРМ от административни източници се основават на национални определения, които се различават в отделните държави.

Броят заети длъжности – променлива, която е част от знаменателя за процента на свободните работни места, може да се сравни с информацията от други източници, по-специално с броя на служителите, за които се съобщава в изследването на работната сила (ИРС). При сравненията и последващите оценки на различията трябва все пак да се вземат предвид разликите между източниците на данните, които са свързани с концепцията и със самите проучвания.

Разликата между броя на служителите, регистрирани в ИРС, и броя на заетите длъжности, регистрирани в ССРМ, за цялата икономика обикновено се колебае между -20 % и +20%. Изключение правят Люксембург, България, Гърция, Португалия, Унгария и Румъния.

В ССРМ на Унгария не са обхванати предприятия с по-малко от пет служители, а се отчитат въз основа на данните, събрани за предприятия с 5–9 служители; това може да обясни частично отчетената разлика.

Измерената за Люксембург отрицателната разлика може да бъде обяснена със значителния дял на трансграничната трудова дейност, създаваща големи различия между понятието за вътрешен пазар на труда, което се използва в ИРС, и за национален пазар на труда, което се прилага в ССРМ; ИРС обхващат само резидентните домакинства, докато ССРМ обхваща резидентните предприятия, включително техните чуждестранни (т.е. трансгранични) работници.

В доклада на България за качеството се посочва, че определението за служители, използвано в ИРС, е по-широко от това за ССРМ, като то обхваща лица, работещи по граждански договор (договор за извършването на определена работа), тези, работещи по договори за управление и контрол, както и тези, които работят без какъвто и да било договор. Освен това ССРМ не обхваща военните служители.

В доклада на Румъния за качеството се разяснява, че различията между ИРС и ССРМ по отношение на броя на заетите длъжности отразяват факта, че данните за заетите длъжности, събрани чрез методите на ССРМ, не обхващат следните елементи:

- физически лица, чийто трудов договор е със спряно действие за определен период (поради отпуск по майчинство, отпуск за гледане на дете, отпуск по болест или неплатен отпуск или отсъствие по други причини);
- длъжности, които макар заемането им да е временно спряно, може да се освободят и да бъдат заети за ограничен период от време;
- длъжности във въоръжените сили или в неформалния сектор.

Португалия и Гърция предоставят някои общи обяснения, в които се посочват разликите между двата източника по отношение на методологията и определенията.

Съвместно с компетентните национални органи на изброените по-горе държави Евростат ще наблюдава различията между броя на служителите, регистрирани от ИРС, и броя на заетите длъжности, регистрирани в ССРМ.

Също така е важно свободните работни места и длъжностите с възнаграждения от агенциите за временна заетост да са обхванати и включени в раздел N на NACE Rev. 2.

Накрая, основното предизвикателство от гледна точка на съпоставимостта е всички държави членки да обхванат цялата икономика в своите проучвания за свободните работни места, т.е. да включат малките предприятия и раздели O – S на NACE Rev.2. Както се посочва в раздели 2.2 и 2.3 по-горе, тази цел все още не е изпълнена в четири държави членки.

3.5 Достъпност и яснота

Статистически данни за свободните работни места се разпространяват чрез използваните от Евростат стандартни канали за разпространение, а именно онлайн базата данни и статиите „Statistics Explained“ („Статистиката в достъпна форма“) на уебсайта на Евростат¹⁴. На уебсайта се представя навременна информация за процента на свободните работни места както за европейските агрегати, така и по отделни държави членки, включително диаграми за тенденциите във времето.

Предоставените на ползвателите метаданни в подкрепа на публикуването на данните се актуализират, като се използват годишните доклади за качеството, предоставени от държавите членки.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

През последните три години бе постигнато много за подобряване на валидирането и разпространението на европейските статистически данни в областта на свободните работни места. Освен това Евростат започна да публикува сезонно изгладени данни за европейските агрегати, които се поместват в статия в рубриката „Статистиката в достъпна форма“.

Пълното реструктуриране на софтуера позволи той да бъде приведен в съответствие със стандартите SMDX, да се подобрят информационната и статистическата надеждност на веригата за изготвяне на статистика и да се подобри използването на обозначенията за поверителност. Усъвършенстваните доклади за валидиране също оказаха положително въздействие върху цялостния процес на валидиране на ССРМ, тъй като сега в тях по-ясно се открояват съществените корекции между две последователни предавания на данни.

¹⁴ Вж. статиите на уебсайта на Евростат: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_statistics и [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_and_unemployment_rates - Beveridge curve](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_and_unemployment_rates_-_Beveridge_curve) (наличен само на английски език).

ССРМ се предоставя своевременно и европейските агрегати се публикуват по график. По принцип за публикуваните европейски агрегати както за експресните, така и за окончателните оценки са направени само незначителни корекции.

Докладите за качеството от държавите членки се обработват, като се използва най-новата версия на инструмента за метаданни на Европейската статистическа система, и те стават достъпни за всички потребители.

Независимо от това непълният обхват е все още основната причина, поради която ССРМ не се използва в по-голяма степен. От решаващо значение е всички държави членки да обхванат изцяло публичния сектор (отнася се за Дания, Франция и Италия) и малките предприятия (отнася се за Франция, Италия и Малта). По-големият обхват би позволил също така по отношение на европейските агрегати да се публикува не само процентът на свободните работни места, но и техният брой. Евростат предвижда да разгледа този въпрос в тясно сътрудничество със съответните държави в рамките на следващия преглед на законодателството на ЕС в областта на статистиката на пазара на труда, събрана от предприятията.

Комисията ще продължи редовно да следи за съответствието и за качеството на данните, като използва получените данни и други национални документи, включително доклади за качеството, и ще предприеме последващи действия в това отношение в тясно сътрудничество с компетентните национални статистически органи.